

MAGYAR NÉP

POLITIKAI, GAZDASÁGI, SZÉPIRODALMI KÉPES HETILAP

Előfizetési árak:

Egész évre	44 L.
Fél évre	22 L.
Negyed évre	11 L.
Egy szám ára	1 L.

Felelős szerkesztő:
DR. NALÁCZY ISTVÁN.
Főszerkesztő:
GYALLAY DOMOKOS.

Megjelenik minden szombaton
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Str. Regina Maria (v. Deák F.-u.) 35. sz.

Az észtekről.

Szegény ember a gazdag, bajba jutott a szerencsés rokonságával szokott dicsekedni, ha épen megkivánja a természete. Okos és jó érzésű ember azonban számon tartja összes rokonságát. Nem épen azért, mert terhükre akar lenni, hanem hát a jó érzése diktálja, s aztán Isten tudja: vér vizzé mégsem válik. Mindenki tudja, hogy szegény árva magyarok milyen testvértelentül élünk itt Európa közepén, immár ezer esztendeje. Szomszédaink megbecsültek, amikor reánk szorultak, de bizony szeretni soha nem szerettek. Amikor lehetett, ütöttek rajtunk; amikor és amit tehettek, elvettek tőlünk, — s minden egyes alkalommal nagy egyetértéssel küldözgették volna vissza oda, ahonnan idejöttünk, — Ázsiába.

Valami jogosan nem cselekedtek ugyan, jól sem jártak volna, ha tanácsukat megfogadjuk, de azért így volt mindig, s attól félek így lesz ezután is.

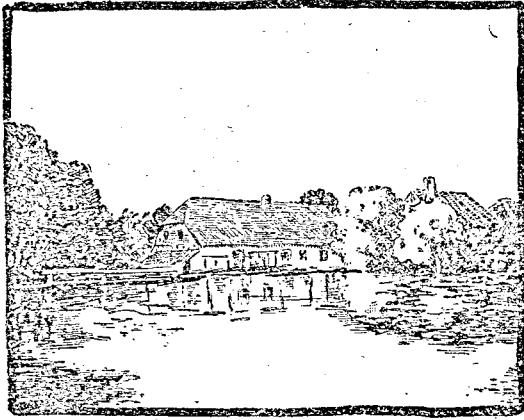
Rokontalan árvaságunkban jólesik ha tudjuk, hogy legalább messze vannak egy testből leszakadt véreink, akik őszinte vonzalommal viselkednek velünk szemben, örvendenek azon, ami nekünk örömet okoz és megosztják érzés-

ben fájdalmainkat. S hozzá büszkék a rokonságra! A nagyobb és közelebbi testvéréről, a török népről irtunk már egyet-mást. Most egy másik, kisebb, távolabbi rokonunk az *észti nép* kerüljön sorra.

Ha a rokonságot össze akarjuk hozni, bizony jó messzire, talán másfélezer esztendővel kell vissza mennünk. Amikor valamennyi rokon nép, még nemcsak nyelvben, hanem területileg is egymás mellett lakott az Ural-hegység tövében, a szőke Volga hőmpölygő árjai mellett. Finnek, húnok, magyarok, bolgárok, törökök sorakoztak egymás mellett, s nyultak vissza az Uralon túlra, az Ural-altáji nagy síkságra, valamennyinek közös bölcsőjébe. Aztán egyszer csak megindultak. Mi, a húnok és a bolgárok délnyugatra, a finnek és szorosabb

Észt és Finnország.

Észtországi falú-részlet.

rokonságuk északkeletre. Mi megragadtunk ezen a földön, a finn család a Balti tenger mellékén helyezkedett el, s onnan terjedt szét az északi orosz területekre. Itt élték át a középkor vízivatarait, sok vizet talán nem is zavarva benne.

A finn-családnak egyik tagja az észtek. A Finn-öböltől délre (itt fekszik Szent-Pétervár is, az orosz főváros), s a Rigai-öböl partvidékén helyezkednek el. Amióta ismerjük történetüket, függetlenek nem voltak a legutóbbi időkig. Előbb orosz, majd német uralom alá kerültek. Az utóbbiak idejében nagy német telepítések történtek az észti földön úgy, hogy az ipar és kereskedelem, valamint — ami kevés irodalom és tudomány volt — az mind német jellegű. Azután rövid ideig ismét orosz, majd lengyel, svéd uralom alá kerültek. Most kétszáz esztendeje aztán „örökre” rájuk tette kezét az orosz. Az „örökké” azonban csak 1918-ig tartott. Akkor függetlenítették magukat, s a békekötés elismerte függetlenségüket. Másfél millió lakosságú kis államukat igyekeznek okosan megszervezni, s dolgoznak minden téren becsületesen, derekasan. Tudósaik már járják a világot tapasztalatszerzés végett. Nálunk is megfordult az őszön két régészük, s büszkék voltak a magyar tudományosság fejlettségére. Egy aradi magyar tudóst, Virányi Elemért meg is hívták a dorpáti egyetemükre.

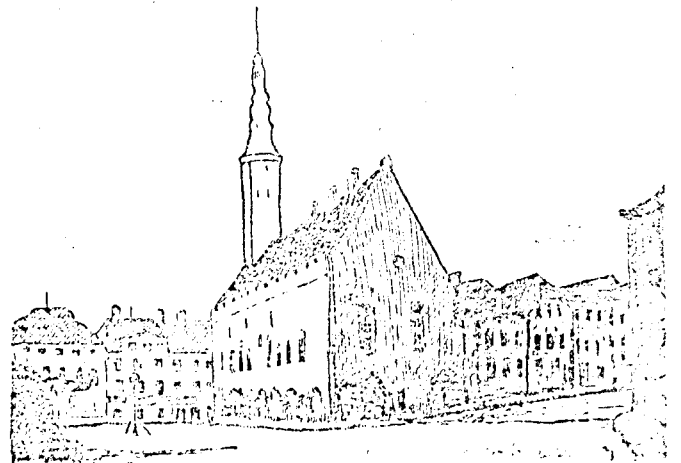
A másfél millió lakósból körülbelül egy millió észti; a többi nagy részt német és kevés orosz, akiket az utóbbi 50—60 esztendő alatt telepítettek. Az ország területe nem túlságosan termékeny. Sok benne a tó és a mocsár, kiszáradt tengerfenék homokkal és kavicscsal. Az aránylag kevés termőföldet csak vasszorgalommal tudják megfelelő termésre kényszeríteni. Időjárásuk is kedvezőtlenebb, mint a miénk. Buza, szőlő hirből sem terem náluk. Rozs, árpa, zab, burgonya és komló a főtermékeik. Szesz

és sörgyártásuk nagyon fejlett. Ezekből a régi Oroszország más területeire is sokat szállítottak; a távol külföldön is keresettek a kender- és lengyártmányaik. Az állattenyésztésben juh és a ló játszanak nagy szerepet. Erdeik fenyő- és nyárfából állanak.

Mindig nagy gondot fordítottak az iskolázatásra. Az írni-olvasni nem tudó ember ritkaság közöttük. Egyetemük, amely Dorpátban van, egyike a legrégebbieknek. Még Gusztáv Adolf, a híres svéd király alapította, a mi Bethlen Gáborunk híres szövetségese, 1630-ban. Ismétlen megszűnt ugyan, de 1803-ban Sándor orosz cár állandósította, hogy a nagybirodalom német lakosságának meglegyen az egyeteme. Itt képezték ki a lutheránus papokat is. A múlt század végén aztán kezdték eloroszosítani, csak a theológián maradt meg a német tanítási nyelv. Ma németül és észtil tanítanak.

Az észteket ezelőtt 300 esztendővel az a veszedelem fenyegette, hogy elvesztik nyelvüket, mint az a bulgárokkal történt. De amikor svéd uralom alá kerültek, áttértek a lutheránus vallásra s elmúlt a veszedelem, mert a protestáns papok és tanítók anyanyelvén oktatták a népet. Nem egészen száz esztendeje (1838) alakult az Észti Tudós Társaság, mely azóta az észti irodalmi nyelvet felvirágoztatta s így a népet képessé tette, hogy az oroszok beolvasztási kísérleteinek ellene álljanak s most, hogy függetlenek lettek, azonnal képesek voltak minden téren berendezkedni.

Az észti nép fiai-leányai szép növésűek; nők erősen szőkék, halvány pirossággal arcukon; a férfiak se nem szőkék, se nem barnák; igazán szép férfi olyan kevés köztük, amilyen sok szép nőt talál az, akinek szőke az izlése. Dalaik nagyon hasonlítanak a mieinkhez, kivált a székely népdalokhoz. Muzsikusaik tulnyomó-

Reval (Észti főváros) városháza.

lag magyar népdalokat játszanak s azokat ur és nem ur egyaránt kedveli. Nyelvünket nagy szeretettel tanulják; egyetemi tanáraik közt több van, aki elfogadhatóan beszél magyarul, diákjaik most tanulnak. Nagy becsületére válik az új észt-állam vezetőinek, hogy a népkisebbségek (németek és oroszok) helyzetét ők rendezték a legbecsületesebb emberiséggel, amivel a Népszövetség elismerését is kivívták.

Kis nép az észt és nem is gazdag; de becsületes, józan és törekvő; minket magyarokat szeret és becsül. Mindenképen megérdemli, hogy mi is szeretettel viszonzozzuk jó érzelmeiket. A rokonságra pedig büszkék lehetünk!

Dr. Buday Árpád.

Kormányfőválasztások a Magyar Párt vezetőivel.

Ugron István, Dr. Grandpierre Emil, a Magyar Párt alelnökei és Dr. Hajdu István, a Magyar Párt marosvásárhelyi tagozatának ügyvezető alelnöke, Bukarestben megbeszéléseket folytattak Bratianu miniszterelnökkel és Vaitoianu belügyminiszterrel a lecsatolt területeken élő magyarságot érintő kisebbségi ügyekben. A tárgyalásokról a következő értesítést kaptuk:

Román és magyar politikusok előzetes megbeszélése eredményezte azt a meghívást, melynek folytán a Magyar Párt vezetőségének személy szerint megnevezett három tagját Vaitoianu belügyminiszter f. hó 14. napján a belügyminiszteriumban, — majd az ez alkalommal igen barátságos hangon kölcsönös méltánylással folytatott megbeszélés súlyának emelésére Bratianu lonel miniszterelnök e hó 16. napján délután magánlakásán fogadta. A megbeszélés rendén természetesen szóba került a magyar nemzeti kisebbség lényeges érdekeit érintő minden kérdés. Ugy a belügyminiszter, mint a miniszterelnök lekötelező szívességgel fogadták a Magyar Párt képviselőit s komoly megértést tanúsítottak a magyar nemzeti kisebbség érdekei iránt. Épen ezért alapos a remény a magyarság helyzetének könnyebbülésére, mely tekintetben a Magyar Párt meghívott vezetői elsősorban a most döntés alatt álló iskolai kérdésekre hívták fel a kormányférfiak figyelmét.

Nincs okunk — eddigi tapasztalatainkra hivatkozással — nagy reményeket fűzni e megbeszélésekhez, ámbar elérkezett az ideje annak, hogy a magyar kisebbség jogos követeléseit megvalósuljanak. A napokban olvastuk a külföldi utjáról visszatért Constantinescu miniszter

azon kijelentését, hogy a külföld általában nincs megelégedve a kisebbségek helyzetével. Így igen valószínűnek látszik, hogy a külföld hangulata ösztönözte az illetékes tényezőket arra, hogy a Magyar Párt vezetőivel a kisebbség jövőjéről illetőleg tárgyalásokat kezdjenek.

Amint már említettük a Magyar Párt a marosvásárhelyi nagy gyűlésen az egész magyarság részvételével foglal állást a magyar iskolákat ért sérelmek orvoslása tárgyában. A nagy gyűlésen elfogadandó határozati javaslatot a Magyar Párt az illetékes tényezőkhöz juttatja és reményünk van arra, hogy súlyos iskolai sérelmeinket orvosolni is fogják.

A marosvásárhelyi nagy gyűlés lefolyásáról a következő számunkban emlékezünk meg.

KÜLFÖLD

A német jóvátétel ügye. Az antant a németekkel szemben semmi engedékenységet nem mutat. A német javaslatot kereken elutasító francia válasz után azt várta a világ, hogy az angolok és olaszok mégis valamelyes engedékenységgel fogják pártolni a német ajánlatot. De nem így volt. Az angolok szerint a német javaslat sem alakjánál, sem tartalmánál fogva nem felel meg az észszerűségnek. Az angolok keveslik a felajánlott jóvátételi összeget, nem látják tisztán, hogy a felajánlott összeg biztosítására mily állami jövedelmek szolgálnak. Hangsúlyozza az angol válasz azt is, hogy Angliát szövetségeseihez gyakorlati érdek fűzi, melyet egyáltalán nem kíván felfüggeszteni. S Németországot arra inti, hogy céljai elérésében sokkal komolyabb és sokkal határozottabb közreműködésre van szükség, mint aminőt eddig kifejtett. — Az olaszok szerint sem alkalmas a német jegyzék arra, hogy döntő megbeszélés alapjául szolgálhasson. Az olasz jegyzék az antant németnyomorító kívánságait még azzal tetézte, hogy külön igényeket jelentett be Németország ellen.

A két jegyzék hatása egyfelől Németországban tette válságossá a kormány helyzetét, másfelől pedig a franciákat bátorította föl még nagyobb szigorúságra a németek ellen. Francia csapatok ugyanis elkezdték a harácsolást a Ruhr vidéken. — Több gyárnak nyers terménykészletét lefoglalták és megkezdték azok elszállítását francia gyárak számára.

Németország a nagy nyomás alatt most egy új javaslatot nyújtott át, melyben 50 ezer millió aranymárka fizetésére kötelezi magát.

Oroszország az angol jegyzék után. Jeleztük, hogy Anglia egy fenyegető jegyzéket nyújtott át Oroszországnak, melyben a bolsevista propaganda megszüntetését követelte azokon a területeken, amelyek

angol érdekkörökbe esnek. A jegyzék a diplomáciai összeköttetés megszakításával fenyegette meg Oroszországot. Erre az izenetre Moszkvában óriási tüntetések törtek ki az angolok ellen. Az oroszok jelszava: békét akarunk, de küzdünk minden beavatkozás ellen. Csicserin ez alkalommal a néphez intézett beszédében azt mondta: „A tanácsköztársaság erős vár, melyen minden ellenséges kísérlet megtörik.” Troczkij pedig azt hangoztatta, hogy Angliának csak tessék a szakítás: Oroszország megél angol tőke nélkül is. — Az angolok nem számítottak arra, hogy jegyzékük ilyen puska-poros hangulatot vált ki Oroszországban. Erre a simulékony angol diplomácia mindjárt békésebb hírokat kezdett pengetni és maga Lord George figyelmeztette a kormányt, hogy óvakodjék a bolsevista agitációt az Oroszországgal való viszony megszakítására felhasználni.

Cseh—Magyar határsértések ügye. Ismeretes dolog, hogy a magyar kormány kérésére egy vegyes bizottságot küldtek ki annak megállapítására, hogy a március 15., 24 és április 3, 10, 12, és 19-én elkövetett határsértéseknél ki volt a kihívó és ki a kezdeményező fél. A bizottság a kihallgatott tanuktól a legtöbb esetben oly zavaros választ kapott, hogy nem tudott azokon eligazodni. Megállapították azonban azt, hogy Szedlacsek cseh őrmester a torzsalkodások egyik áldozata a helyszínen halt meg és így nem igaz az a híresztelés, hogy a megsebesült őrmestert magyar határőrök elhurcolták és agyonverték. Kiderült az is, hogy egyik alkalommal a cseh határőrök a magyar területek fenntartóságát sértették meg, más esetben pedig egy hazafelé menő magyar vámőrre két cseh pénzügyőr 300 lépésről tizenegy lövést adott le. Ezekben az esetekben nyilvánvalóan beigazolódtott az, hogy a cseh határ — és vámőrök mozgolódása csak azt a célt szolgálta, hogy a magyaroknak szomszédaikhoz való jóindulatát rossz színben tüntesse föl és így a jóvátétel ügyében külföldön tartózkodó miniszterek sikereit gyöngítse vagy éppen lehetetlenné tegye. Az idő folyamán a cseh-magyar feszültség mégis annyira megenyhült, hogy a cseh kormány az elrendelt határozatot lassanként feloldotta és a hidasnémeti átjáró megnyitásával most már teljesen szabad a határ.

A cseh klutasítások meglepetésel. Csehországból a határsértések miatt foganatosított megtorlásokkal kapcsolatban sok olyan egyént utasítottak ki, akikhez Magyarországnak semmi köze és akiktől a Cseh állam ezen jó alkalommal minden áron szabadulni akart. Magyarország azonban csakis azokat vette át, kik okmányokkal igazolták régi magyar állampolgár voltukat. A többieket visszautasította Csehország területére.

Keleti védőgát Oroszország ellen. A franciáknak talán még a németeknél is nagyobb gondot okoznak az oroszok. Németországot ugyanis megfosz-

tották fegyverétől, elvették a Ruhr vidékben legfőbb ipari forrását. Az orosz bolsevista hatalom azonban érintetlen és minden pillanatban kész és képes arra, hogy Németországot talpraállítsa. E veszedelem ellen dolgoznak most a franciák a kisantant kibővítésével. Ennek keresztülvitelére Foch marsal, francia főhadvezér közelebbről Varsóban járt a lengyelek között. Ott szervezi a keleti frontot Oroszország ellen. Innen Prágába utazott, hogy ott meg a cseheknek a lengyelekkel való kibékülését tegye lehetővé. A kapzsi Csehország ugyanis a békekötés alkalmával lengyel lakta területeket is kebelezett be és ezért a két szláv szomszéd most kutya-macska barátságban van. A cseh-lengyel torzsalkodások magva a Javorinka völgye, Javorina helységgel. Ez a terület a Magastátra északi lejtőjén van s hajdan Galiciához tartozott. Tiszta lengyel lakta vidék, melyet Csehország a kapzsiságán kívül azért kebelezett be, hogy határa egyenes vonalú legyen Lengyelországgal szemben. Keservesen esik a lengyeleknek még az is, hogy annak idején Osztrák-Szilézia szétosztásakor a Csehok Tessen városát megkapták, de nekik csak az elővárosok jutottak. Elégedetlenek a lengyelek a csehek nemzeti-ségi politikájával is, főleg azzal, hogy a csehek a lengyel kisebbséget még választó jogától is megfosztották. Mindez elegendő ok volt arra, hogy a kisantantnak mindeztől nem sikerült megnyerni céljai szolgálatába Lengyelországot és lelki vonzalmakon kívül ez volt a politikai ok arra, hogy Lengyelország Magyarország iránt eddig jóindulatot tanúsított.

Lengyelország baráti jóindulata Magyarországnak, ha egyebet nem is nagy erkölcsi tőkét jelent. Ezért a magyarok is iparkodnak minden alkalmat kihasználni a lengyel—magyar barátság megszilárdítására. A magyar fővárosban a „Magyarok Lengyelbarát Szövetsége” közelebből ünnepelte a lengyel nemzeti ünnep évfordulóját. Az ünnepi szertartáson magyar előkelőségek és a közönség hatalmas tábora vett részt.

Varsói hírek szerint az Oroszország ellen irányuló keleti védőgát megteremtésekor lengyel földön még arról is, esett szó, hogy miként lehetne Magyarország is bevenni a kisantantnak kelet felé irányuló katonai érdekkörébe. Azt hisszük, hogy a kipróbált magyar fegyverek szolgálata jó volna a kisantantnak Oroszország ellen. Csak az a kérdés, hogy Magyarország miképp nyerhető meg egy olyan katonai cél érdekében, melynek éle megszületésekor főként ellene irányult.

Bethlenék külföldi missziója. A magyar jóvátételi kérdés kezd Középeurópa legizgalmasabb problémájává válni. Bethlenék a kedvező angol fogadtatás után újra Párisba és onnan Olaszországba mentek. Az olaszok egyenesen meleg rokonszenvükkel tüntették ki a magyar küldöttséget. Az olasz király és királyné kü-

lön kihallgatáson fogadták Bethlent. És a hivatalos tárgyalásokon kívül politikai villásreggelik sűrű egymásutánban következtek. E közben természetesen jó ígéretek olasz részről is bőven kaptak a magyarok. Azonban még a pénzügyi vonatkozású tárgyalásokat is tulszárnyalják azok a politikai szempontú megjegyzések, melyeket az olasz lapok a magyar látogatáshoz fűznek, mikor rámutatnak arra, hogy Olaszországnak változatlanul elsőrendű érdeke, hogy Magyarországot a jugoszlávoknak és cseheknek minden terjeszkedési törekvésétől megóvja és így az egyensúlyt kelet és nyugat között fenntartsa.

HIREK

A Magyar Nép szavalókönyve már elhagyta a sajtót. Akik a könyvet előre megrendelték, kézhez is kapták. A szavalókönyv igen alkalmas tanulóink jutalmazására. Tisztelettel felkérjük a lelkes és tanító urakat, hogy b. megrendeléseiket sürgősen tegyék meg akár kiadóhivatalunkhoz (Str. Regina Maria 35.) akár a Minerva r. t. műintézet igazgatóságához (Str. Regina Maria 1.) hogy a könyvecskék idejében elküldhetők legyenek. A könyvecske bolti ára a portóköltségekkel együtt utánvét-mellett 6 Leu 50 bani (ebből tisztán portóköltség az utánvétel miatt 1 Leu 50 bani). Ajánlatos, hogy a megrendelés községenként történjék; ez esetben egy helyre küldendők a megfelelő példányokat, s a kiosztást vállalná a megrendelő. Vizsonteladóknak és bizományosoknak megrendelésre készséggel küldjük a könyveket. Példányonkénti ára 6 leu, kiadóhivatalunk példányonként 5 leura tart igényt.

Szoborleplezési ünnepély. Végvár községből kapjuk a következő örvendetes hírt. Végvár községének áldozata folytán a világháboruban 85 végvári elesett hősnek szobrát Pünkösöd második napján leplezték le méltó ünnepély keretében. Dél előtt fél 10 órakor Istentisztelet volt, 11 órakor a sétakertben felállított szobornál emlékbeszéd és a Dalárda alkalmi énekei, délután népünnepély a ref. iskola udvarán. A végváriak megható cselekedetéről azzal a megjegyzéssel adunk népünknek hírt, hogy ez a szoborleplezés szolgáljon minden magyar községnek követendő példaként. Ha nem is szobrot, legalább egy emlékoszlopot minden község állítson fel, melyre a világháboruban hősi halált halt fiainak, szülőiteinek nevét véssesse föl és örökítse meg, ki hol esett vagy

pusztult el. Ennyi kegyelettel fiaink iránt mindnyájan tartozunk. Ezt a kérdést lapunk hasábjain felszinen tartjuk és még a jövőben is visszatérünk rá.

Románnyelvű tanítói vizsgák. Szász képviselők közbelépésére Angelescu közoktatásügyi miniszter ígéretek tett a románul még nem tudó tanítók vizsgájának enyhítésére. — A miniszter megígérte, hogy a vizsgáló bizottságok a vizsgázók jóakarátát és a körülmények nehézségeit figyelembe veszik. A pótvizsgákat elhalasztják a jövő évre. A vizsga díjmentes.

A nagyváradi premontrei főgimnázium sorsa. Annak idején megírtauk volt, hogy a nagyváradi katolikus főgimnáziumot nyilvánossági jogától megfosztották és bezárták. Most az iskola számára azt is lehetetlenné akarják tenni, hogy valaha oda növendékek valamely várralán kedvező kormányintézkedésre visszakérülhessenek. Az épületet ugyanis a hatóság elrekviráta. Az intézet igazgatósága a rekvirállás ellen a váradi lakshivatalhoz felebbezést adott be, melynek eredményét a váradiak nagy izgalommal várják.

Megint garázdálkodnak a veszett kutyák. A hatóság hiába ad ki rendeleteket, hiába rendel el ebzárlatot, a veszett kutyák tovább szaporodnak és mind több és több embert marnak meg. A kolozsvári Pasteur-intézet alig győzi a betegek oltását. Különösen hirhedi Kolozsvár és Szatmár környéke a veszett kutyák sokaságáról. Hogy mi az oka a veszett állatok ily hallatlan megsaporodásának, arra három körülményt is főlemlíthetünk. Az egyik az, hogy a rablások, betörések elfajulása miatt éjjeli védelemre ma legalább ötször annyi kutyát tartanak Erdélyben, mint a mentyi volt békeidőben. A másik az, hogy tavasszal, koslatás idején a kutyák farkaslagn verődnek össze, ilyenkor ingerlékenyebbek s egy-egy veszett eb vagy macska egyszerre könnyűszerrel fertőz marakodás közben számos állatot. A harmadik pedig a közönség nemtörődömsége a rendeletekkel. — Ha csakugyan mindenki betartaná a három hónapos ebzárlatot és házörzö kutyáját éjjelre se eresztené el, hanem dróton tartaná, akkor egy csapásra megszűnnék a veszett állatok garázdálkodása. Sajnos, ugy se örökre, mert sem a macskákat, sem a farkasokat láncra nem verhetjük, már pedig ezek is megkapják más állatoktól a fertőző csirát és kutyára tovább terjesztik.

A kolumbácsi legyek miatt tűz ütött ki a dévai csángótelepen. Az idén a Balkánon kolumbácsi legyek számtalan helyen okoztak pusztulást a marháállományban. Hozzánk a Maros völgyébe látogattak el. Ez a rajokban tovaszálló, apró, veszedelmes szürke légyfaj a künnjáró állatot tömegesen támadja meg, bebujik az orrlyukába és mérges csipéseivel vagy úgy megvadítja az állatot, hogy az addig bogárzik, amíg felfordul, vagy pedig azokba a daganatokba pusztul bele, melyek az orr nyálkahártyájában keletkeznek. Az egyetlen védekezés ellene az, hogy ilyenkor a marhákat nappal nem eresztik ki az istállóból, hanem éjszaka legeltetik és az istálló ablakait, réseket is sűrű dróthálóval látják el vagy épen folyton füstölnek. Ilyen füstölő okozta Déván a csángótelepen Daradics Gergely telepes csángó gazdának nagy kárát. A tehének ugyanis a melléjük állított füstölőt felrugták és a felborult tüztartóedénytől tüzet fogott a gabonapadlásos,

istálló is. Tíz perc alatt az egész ház leégett, mivel csak egy 7 éves kisgyerek volt otthon. A kivonult tűzoltóságnak már nem akadt dolga. Daradics Gergelynek tekintettel arra, hogy a padláson gabona és ruhanemű volt, körülbelül 30.000 leu kára van. A népes család szerencsétlensége mindenütt részvétet keltett. Domokos Lázár ujtelepi bíró gyűjtést indított a szerencsétlen család fölsegélyezésére.

Uj törvényszékek a Székelyföldön. A román hivatalos közlöny májusi száma közli, hogy az igazságügyi kormány megszavazta a csikszeredai, sepsiszentgyörgyi törvényszékek és a nagyajtai járásbírótság visszaállításáról szóló törvényjavaslatot. Szeredában és Ajtán a régi épületben, Sepsiszentgyörgyön pedig a főispáni hivatal melletti állami leányiskolában helyezik el a bíróságot. Kíváncsian várjuk, hogy vajon ennek a tisztán magyarnyelvű székelyvidéknek a Magyar Párt kívánsága szerint magyar lesz-e a tárgyalási nyelve.

A kóborcigányok letelepítése. Ujabb időben tetemesen főlzaporodtak az olyan rablások, melyeket kóborcigányok követtek el. Különösen gyakoriak voltak az alföldszéli vármegyékben, így Biharban és Szatmár vidéken a gyilkosságok. A bihari vármegyei bizottságba ezek miatt a tarthatatlan állapotok miatt az alispán javaslatára elhatározták, hogy a cigányok letelepítésére vonatkozó régi magyar belügyminiszteri rendeletet megint életbe léptetik. Ez a rendelet ugyanis a még nomád életet élő vándorcigányokat állandó helyhez köti; így őket jobban lehet szemmel tartani, illetőleg valami becsületes emberi foglalkozásra is rá lehet bírni. Biharban a csendőrség már rendeleteket kapott a törvény végrehajtására. Sőt a bizottság egy lépéssel tovább is ment, mert fölterjesztést tett a belügyminiszteriumba, hogy a cigányügyet a régi magyar törvény értelmében az ország összes vármegyéiben rendezze.

Egy magyar püspök repülőgépen járt Rómába. Gróf Mikes János szombathelyi püspök székhelyén Szombathelyen repülőgépre szállt és a jugoszláv területet Svájc felé elkerülve, szállt Rómába, kihallgatásra a pápához. A bátor püspök ugyancsak repülőgépen tért vissza, s a szombathelyi repülőtérré szerencsésen meg is érkezett.

Jelentkezés a külföldi román katonai megbízottnál. A belügyminiszter a megyei prefecturákra rendeletet küldött, mely szerint azok a román állampolgárok, akik utlevéllel külföldre utaznak, vagy külföldön telepednek le, kötelesek nyilvántartás végett az illető külállamban levő román katonai attasénál jelentkezni.

Farkasok garázdálkodása. Torda-Aranyosban a havasoknak oly nagy a farkasállománya, hogy az erdők dúvadjainak az erdő még nyáron se nyújt elegendő táplálékot. A farkasok télen a falvakat látogatták, most pedig az erdőre fölhajtott csordát és juhnyájukat fosztogatják. Különösen nagy gondot okoznak a lakoságnak a Jára vidékén, hol a farkasok a juhnyáját a községektől egy-két km. távolságban is megtámadják.

Az egyetemek új fegyelmi szabályzata. Némely román lap felfogása szerint a kormány az egyetemi zavargásokkal eddig azért nem tudott megbirkózni, mert kezdetben a mozgalmat hallgatólagos jóváhagyással szemlélte. A kormány a fékevesztett elemekkel szemben most új rendtartási és fegyelmi szabályzattal próbálkozik, mely a hivatalos lapban már meg is jelent.

E szerint az egyetemi hallgatók, mint polgárok az általános büntetőjog szempontjából a *törvények és a közhatalóságok rendelkezései alatt állanak.* Az egyetem hatósága előtt az lesz a mérvadó, hogy a zavargó diák fölött a polgári vagy rendőri törvény miként ítélkezik. Ha az ítélet sérti az egyetem méltóságát, akkor az illetőre az egyetemi rendtartási szabályzat rendelkezéseit alkalmazza.

A külföldre menő levelekre több bélyeg kell. Május 15-től a külföldi levél bélyegilletéke a következőképen változott meg: Ausztria, Csehszlovákia, Itália, Jugoszlávia, Lengyelország és Magyarországra egy közönséges levél 20 grammig 4-50 leu, a többi országokba 6 leu, minden további 20 gramm, vagy ennek töredékei 3 leu. Egy nyílt levelezőlapnak a fent sorolt országokba 3 leu, a többi országokba 4 leu. Nyomtatvány, bármilyen, minden 50 gramm után 1 leu, ajánlási díj bárhova 6 leu. Átvételi elismervénynek díja 6 leu bárhova (külföldön). Reklamáció díja 12 leu bárhova. A bélyegárusítók kötelesek árusítani a közönségnek a mostan forgalomban levő külföldi levelezőlapokat egészben bérmentesítve: vagyis minden levelezőlapra a 2 leuhoz még 1 és 2 leus bélyeget hozzá ragasztani.

A Bukarestben előbb a str. Stirbei Vodă 9. sz. alatt, most str. Caragiale 15. sz. alatt két év óta működő Erdélyi Segélyiroda tisztelettel kéri az erdélyi közönséget, hogy össze ne tévessze a hasonló cím alatt működő *bukaresti Szent Istvánnal egyesült Magyar Társulat* helyiségében működő kereskedelmi irodával.

A szerelem és a bosszu véráldozatai. Debrecen közelében Komádi községben nemrégiben szomorú eset történt. A jómódu Katona és Nemes familiák összevesztek, mert Nemesék nem adták hozzá leányukat a Katonák fiához. Szertették egymást a fiatalok és házasságuk ellenzése megrendítő eset okozójává lett. A Katona fiu elkeseredésében kiirtotta szertelmesének a családját; agyonlőtte az apját, anyját, és a leányt, s ráborulva ennek holttestére, öngyilkosságot követett el. Nemesék legény fia Péter, aki nem volt odahaza, ezért bosszút esküdött a Katona-család ellen. Kileste az alkalmat, mikor az öreg Katona János és a felesége egyedül voltak otthon. Rájuk tört, összeszurkálta az öregasszonyt, de Katona János a küzdelemben nagynehzen lefegyverezte a legényt, aki azután csendőr kézre került.

A „Glausch“-féle „Haematicum“ aromatikus vas- és mangán elixír

a legnevesebb orvosok által
ajánlva vérszegénység, szá-
padtság, étvágytalanság és
gyenge testi állapotoknál. 10

Ize igen kellemes s nagyban javítja a közérzést! — Napjában
étkezéskor vagy azután 1—2 evőkanállal. Gyermekeknek kevesebb.

Kapható mindenütt!

Vezérképviselőt Nagy-Románia területére:

Cosmos nagydrogeria Cluj—Kolozsvár.

A marosszentimrei templom sorsa.

Az agrárreform során a marosszentimrel református egyház 28 hold földjét kiszajátították s egyházközséget megszűntnek jelentvén ki: a templom és paplak sorsa fölött; való döntést a miniszter elébe terjesztették. A templomhoz megható magyar emlékek fűződnek, amiket az alábbiakban ujtunk föl.

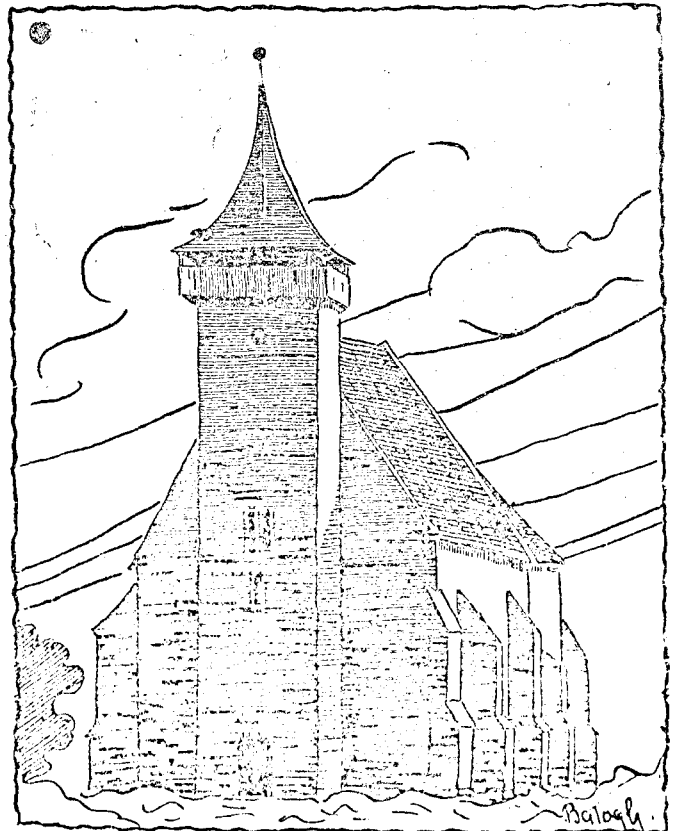
Hogy is volt csak? A történetírók és hagyomány szerint, mikor Hunyadi János erdélyi vajdává nevezetett s értesült arról, hogy a török hadak Mezezh bég alatt a Havasalföldet földulva, Erdélybe ütöttek és azt pusztítják, sietve lejött Gyulafehérvárra s hadsereggyűjtés végett kiadta a parancsot. Az ellenség gyors közeledése miatt azonban nem várhatta be, míg a zászlóaljok hozzá beérkeznek. Elhatározta, hogy azzal a kevés haderővel, melyet a püspök embereiből s a közeli vidékről előállíthatott, megtámadja az ellenséget, mely Tövis és Szentimre között ütött tábort. Rendezve kis seregét 1442 március 18-án Lépes György róm. kath. püspökkel kivonult a várból s megtámadá az ellenséget. A török előcsapatok engedtek a rohamnak és vagy kénytelenségből vagy fortélyból visszahúzódtak a táborhelyig, hol megfordultak és harcra állottak a magyarokkal. Ugyanakkor Vajasd mellől, majd a Bilak magaslatairól török csapatok nyomultak elő s közrefogták a magyar csapatokat. Hunyadi látva a veszedelmet, visszavonulót parancsolt, vitézeivel áttörte magát az útjában álló vonalakon s folytonos küzdelem mellett visszavonult Gyulafehérvár felé. A törökök nyomban üldözték, sokakat levágtak, sokakat foglyul ejtettek közülök. Ez alkalommal a püspök is, midőn futásközben az Ompolynál egy árkot akart átugratni, lováról leesett s az üldözők által azonnal megöletett; holttestét a gyulafehérvári templomban helyezték el, hol sírkövén most is olvasható az ütközet napja. 1442 március 18-án Hunyadi a megmaradottakkal a várba vonult, az ellenség pedig visszahúzódtott táborhelyébe.

Mezezh basa az első ütközet diadalától ittan még merészebben űzte pusztításait e vidéken. Végre beérkeztek Hunyadi mellé s várt csapatok és a basának hírül vitték, hogy Hunyadi újból harcra készül. A basa gögös büszkeséggel fogadta a hirt, „hadd jöjjön — mondá — több lesz a zsákmányunk, mint előbb”. De azért rendbe szedte seregét és harcra készítette. Leírta Hunyadi képét, öltözetét, lovát s kiadta a parancsot, hogy ütközet esetén minden erővel vesztére törjenek s élve vagy halva kezükre kerítsék, mert így szóla: „ha elesik Hunyadi, a többivel könnyen elbánunk”.

E tervet a Hunyadi vitézei is megtudták a kémek

által s hűtársait és vitézeit e hir mélyen megdöbbenette: „Ha elesik vezérünk, oda van minden”. És akkor előáll Kemény Simon egy nemes magyar családnak nagylelkű ivadéka, öltözetet és lovat kér, csakhogy vezére éljen és győzzön. Hunyadi előbb vonakodott, de hogy katonáit a kétségbeeséstől megkímélje, a kérést elfogadta s melléje adva a legjelesebbeket, harcra készülének. Elintézvén a csatarendet, kivonultak a várból Szentimre és Bilak irányába. (Bilaknak nevezetik az a magaslat, mely Borbánd, Sárd, Vajasd, Szentimre között fekszik.) Az első csapatot képezték a székelyek, a nagyobb erő hátrább, Borbánd közelében állott a Kemény Simon vezetése alatt. Hunyadi a hadsereg egy részével Sárd felé indult, átkelvén az Ompolyon, hogy a Bilakot megkerülje. Az ütközet megkezdődvén, a székelyek előnyomultak és megrohanták a török előcsapatokat; azokat ketté szakították, egyik részét a Marosig, a másikat a Bilak magaslataira nyomták, de midőn a török főerő előnyomult, hirtelen hátra vonultak és Kemény Simon hadsoraik jobb és balszárnyain megállapodtak. Az ellenség utánuk tódult és nemsokára a két tábor összezapott.

A törökök egyébre nem gondoltak, csak Hunyadiat kémlelték és távoiról fölismervén öltözetét és lovát, dühös elszántsággal arra a pontra törtek, hol Kemény Simon harcolt. Iszonyu véronias kezdődött körülötte; vitéz társai hősi elszántsággal védték vezérüket s szórták a halált, de nem győzték. Az ellenség főerejének

Marosszentimrei ref. templom.

szünteleni ostroma alatt lassanként elvéreztek s végre elesett maga a hős Kemény Simon is.

A törökök ujongani kezdeitek a képzelt Hunyadi elesésén, de örömeiket csakhamar félbeszakítá a hátuk mögött keletkezett csatazaj, bomlás és szaladás. A valódi Hunyadi u. i. megkerülve a Bilakot, Vajasadnál előtör, megrohanja az ellenség táborhelyét, fölzsabadítja a foglyokat, neki esik az utócsapatoknak. Iszonyu mézszárlást visznek véghez vitézei. A törökök zavarba jönnek és futásnak erednek, minden podgyászukat és zsákmányukat ott hagyva. Hunyadi őket üzöbe veszi és néhány napig az ország határáig (a Vaskapuig) üldözi, levagdolván az utólérteket, kik között elesett maga Mezei basa is fiával együtt. Elesett ezen ütközetben — amint állítják — 20.000 török és 3000 magyar. Hunyadi kiüdvén Erdélyből a pogányt, visszajött a nép hálálkodása között és a tövisi völgyben összegyűjtve a roppant zsákmányt, annak egy részét templomok építésére ajánlotta, Istennek hálaadásul, a más részét pedig vitézei között fölosztotta.

E templomok közül egyik egy kis magaslaton a marosszentimrei, mely háromezer magyar vitéz, egy róm. kath. magyar püspök és egy kálvinistává lett magyar család egykori ivadékanak, a hős Kemény Simonnak piros vérével épült. E templom az Árpádok korabeli részével s a Hunyadi-féle építkezéssel a kath. magyar egyház jogos tulajdona volt, de a hitújítás következtében a reformátusok kezére került s azóta bár hiveit többször kard élére hányták századokon keresztül, mégis zavartalanul birtokolták. Paplakját 1913-ban építették egyetemes egyházi, Bethlen és Kemény pénzen és az „ideiglenesek“ megkuporgatott filléreivel.

A harangok elnémitása, templomok, paplakok elvételének ideje tehát újból kezdődik?! Szentimre, Alsógárd, Koslárd, Mihálcfalva, Gáldtő magyarjai! Templomotokban továbbra is fog szólni a harang, de nem titeket hív, paplakotokban is fog lakni valaki, de nem titeket vigasztal! Mert csak 95-en vagytok s nincs szükségetek egyházra! Pedig tudom, hogy a törökverő hős Keménynek ma is élő vére gáldi kastélyából, ti pedig egyszerű vityillóitokból imádságos áhitattal néztek arra a dombtetőre, melynek kis temploma és új parochiája felett a kisajátítás felhője borong s szívünkről akar letépni egy drága emlékdarabot. Kérjük a román kormányzatot, vegye tekintetbe e templom műemlék jellegét s adja vissza e templom parochiális fundusát, a 28 hold földet, hadd töltsse be továbbra is rendeltetését annak az egyháznak birtokában, melynek Isten után jogos tulajdona. Hadd legyen továbbra is e templom őrizője a mi egyházunk, mely úgy szereti emlékeit, mint az édes anya gyermekéit!

Balogh Jenő, ref. lelkész.

GAZDASÁGI ÉS SZÖVETKEZETI ÉLETE

A Mezőség kopárainak befásítása.

E téma nyilvános felvetésének 50 éves évfordulója érkezett el. Már csak azért is fontosnak kell tartanunk ezt a dátumot, mert az eltelt 50 év dacára is égető feladat maradt s még hozzá fokozottabb mértékben.

Hogy mennyire felmerült szükség volt ez, mutatja az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ 50 aranyas pályadíja, mely az „Erdészeti Lapok“ 1873-iki évfolyamában látott napvilágot.

„Adassék terv 5—10 nyomtatott ivnyi népszerű munkában arról, miként lehetne hazánk *Királyhágón inneni részére*, különösen a *Mezőségnek* említést alig érdemlő, sovány legelőnél egyebet nem nyújtó meredek kopárait szint úgy a déli, mint az északi oldalon befásítani.

Neveztesse meg ezen helyek légköri s talaji viszonyainak legmegfelelőbb fanemek, irassanak le azok élettaniilag, növénytanilag s osztályoztassanak a talaj különböző alkatrészeinek megfelelőleg... stb“.

A pályadíjat Fekete Lajos selmeci erdészakadémiai tanár fenti címmel megjelent 160 oldalas munkája nyerte el, mely táblákkal felszerelve nyomtatásban is megjelent.

A kis munka végtelenül ügyesen az akkori viszonyok szerint szinte tökéletesen adja meg a választ a kitézött kérdésre *s adatai nagyon kevés leszámítással még ma is helytállók!*

Kérhetjük most már, hogy az ilyen remek irodalmi siker után kinn a gyakorlatban megvolt-e a megkívánható eredmény? Nem!

Egy országos kérdés megoldása nem volt még ilyen lelkesen megindítva, mint ez! Hanem a hozzá-méltó folytatás, sajnos, elmaradt. Nem, hogy az akkori száradt, kopár területek fásítottak volna be (kevés kivétellel), hanem eilonkezően az emberi rövidlátás, az egyéni kicsi kapzsiság a rombolást tovább folytatta. Annyira, hogy az akkori értelemben Mezőségnek vett dombos, letarolt s vizmosásokkal összeszabdalt terület ma már a Hargita alá csuszott be! A tervszerűtlen erdőpusztítás s a szaporodó lakosság földéhsége a szerencsétlen homok, kavics, agyagos rétegekből álló laza képződményeket fosztotta meg a védő növénytakarótól s így e területek az időjárás, vizmosásos szabad prédáivá váltak.

A lakósnak ez a szerencsétlen felfogása még

ma is meg van. Ahelyett, hogy rendszeresebb földkihasználásra (bellerjes gazdálkodás) törekedne, mind nagyobb és nagyobb terület megszerzésére gondol.

Most a jubileumi 50 évnél ott tartunk, hogy az akkori súlyos helyzet ma már tarthatatlanná vált.

Óriási számok jönnek ki, ha az ily címen szinte észrevétlenül történt károsodást statisztikailag összefoglalnók.

A legnagyobb csapást mindenesetre a forradalmi felelőtlen napok okozták, amelyet fokozott az átmeneti állapottal járó rendtelenség is.

Az 50 év tanulsága kellene parancsolóan lépjen fel, hogy ezt a kérdést most már ne tárgyalgassuk, hanem a cselekvés terére lépünk. Állítsuk meg a további erdőpusztítást s az elmulasztottakat pedig igyekezzünk pótolni! Nem is olyan nehezen valószínű meg, mint — az egyetemes nagy bajt látva — gondolnók. Szét aprózható a munka községenként és ott is fokozatosan évről-évre, de egyidejűleg mindenütt csinálva, már egy évnek is feltűnő eredménye lehetne.

A vezetőségnek meg kell értenie a néppel, hogy jóvedelmének szaporítására ne erdőirtás s az így nyert 1—2 évi szántóföld hozamára törekedjék. A fáradságos és költséges telkesítés rövid ideig tartó művelhető földet ad s aztán vízmosásokkal eltorzítva, emberre, állatra életveszélyes szakadékokká alakul. Erdő-akáró nélkül a leeső vízmennyiség majdnem egész tömegében rohan le és söpör el minden útjába állót. Nincs akkor, ami a földre szivárgó vizet megóvjá a gyors elpárolgástól s így az addigi *bő források eltűnnek*. Vízszegénnyé lesz a hely s így szinte alkalmatlanná válik az emberi letelepülésre. *Az ilyen helyeken az esők is gyérebbé válnak* s így nemcsak a talaj, hanem az időjárás is alkalmatlan lesz a gazdálkodásra.

Érdekes az emberi természet! Ha a népközi szokásokat megfigyeljük, akkor arra a szomorú tapasztalatra jutunk, hogy az u. n. költői vonások alapján bizony pusztításra vezetnek. (Karácsonyfa, májusfa-állítás, temető fejfák, melyek többnyire kivágott fiatal fenyők).

Nem lehetne a nép vezetőinek egyöntetűleg olyan szokásokat meghonosítaniok a tömegekben, melyek bizonyos kegyeletes szokással kapcsolva, így faültetésre vezetnének? (Születési házasság, halál, hősök ligete, nemzeti emlékűnnep).

Igy a kopár, értéktelen vízmosások ligetkévé, kellemes kiránduló helyekké alakulnának, amelyeket egyben a darabokhoz a falu lakosságának egyénileg köztől emlékei megóvnának a lelkiismeretlen pusztítástól.

Fel van vetve az ötlet! Én azt hiszem, hogy a keresztülvitele olvasóink ilyen érdekes módokat tudnának ajánlani.

Ha úgy, mint ősapáink, hivatalos intézkedésekre várunk, akkor a bajon alig segítünk. Még egy állami nagy apparátus sem tud megbirkózni ezzel az óriási feladattal.

Társadalmi szervezkedés kell ehhez, még pedig a minél jobban elosztott munka elve alapján. *is.*

Védekezés a késői fagyok ellen.

Feleletek a „Magyar Nép“-hez intézett kérdésekre.

A késői fagyok jelentkezésének oka még ma is megfejtetlen kérdés. Legvalószínűbbnek látszik az a magyarázat, hogy a sarkvidék délibb részeiről ebben az időben (május közepén és végén) indulnak el a jéghegyek s ezek hűtik le Középeurópa levegőjét néha a fagypontra alul. A magyarázat azonban nem teljesen megbízható, mert még mindig nem ad felvilágosítást arról, miért jelentkeznek szabályszerűen bizonyos napokban a tavaszi fagyok.

Az idén áprilisban máris nagy károkról értesülünk. Kecskemét világhírű baracktermésének nagyrészt ezek majdnem teljesen tönkretették. Aradmegyéből szintén óriási fagykárokról kapunk hírt. Szolnok Dobokában főleg a korai cséresznye és diótermés szenvedett sokat. A Középeurópában előforduló fagykárok eltörpülnek azonban az ázsiaiak mellett. Így a Góbi-sivatag északi része több mint ezer kilométer hosszúságban őszlegelő, melynek buja földjéről a derékon felül érő dus fűnövés beszél. Ez a mérhetetlen terület gazdálkodásra alkalmatlan a június végéig meg-megisméltendő késői fagyok miatt.

A fagy ellen többféle védekezési módot ismerünk. Ajánlják a fák körül a hó felhalmozását, mely állítólag késlelteti a rügyezést és virágzást. Ez kevés sikerre nyújt kilátást, mert egy egész heti késést is képes behozni a fa, ha egy tavaszi langyos esőt kap. Több eredményt érünk el azzal a városi kertekben alkalmazott módszerrel, hogy a kisebb fákra valami pokrócot, rózskára papirburkot teszünk. — Régóta alkalmazott módszer (különösen szőlőkben) a füstölés. Ha a tavaszi este a hőmérő 5 Celsiusot vagy ennél kevesebb fokot mutat, az ég tiszta s a csillagok nagyon fényesek, akkor éjjel után meggyújtjuk a füstölő tüzeket. Ezeket mindig a szőlőnek azon az oldalán rakjuk meg, ahonnan a szél fúj, hogy a füstfelhőt a szőlő fölé terelje. Felgyűlt gáz trágyával keverve nagyon alkalmas a füstölésre, de még jobb, ha kátrányt vagy kátrányos forgácsot is rakunk a tüzre. Fagyoknál gyakran tapasztalt tény, hogy a folyók, tavak partjához közelebb eső helyeken kisebbek a károk. Ez természetes is, mert a víz mindig később hűl le és később melegszik fel, mint a levegő s a víz melege mérsékeli a körülötte lévő levegő lehűlését is. Palántákat erősen megöntözzük amikor fa-

gyot várunk. Ám ez kétélű fegyver, mert ha a fagy túl erős, sokkal nagyobb a kár a megduzzadt — vízzel telített — növényi részeken, mint a fonnyadtakon. Mint minden ilyen veszedelemnél, vannak a fagnál is előzetes védekezési módok. Termeljünk fagyjárta helyen későn virágzó gyümölcsfajokat; ilyenek almából a Luiken alma és Királyi kurtaszáru. A magyardései cseresznyetermelők azzal biztosítják a termést, hogy nemcsak déli és délkeleti fekvésbe ültetnek nyeresznye-fákat, hol az hamarabb virágzik, hanem nyugati, sőt északnyugati fekvésbe is. Ezek bár nem oly kedvezők a cseresznyetermelésre, de hoznak termést akkor is, amikor a déli fekvésben levők elfagynak. *N. E.*

Egy veszedelmes habonás szokás.

A háboru alatt egyszer egyik galíciai faluban táboroztunk. Rettenetes forró nyári nap volt, délután azonban hirtelen elborult s nagy gyorsassággal közeledett egy sötét, folytonosan villámló és dörgő felhő. Jégesőre volt kilátás; meg is kezdődött az elébe való harangozás. Kis ideig tartó zápor után, mikor már javában zugott a jég, egyszer csak egy vakító villámlás, rögtön utána egy füstketítő csattanás — s a harang nem szólt többet. A villám a toronyba csapott. Benne nagy kárt nem csinált ugyan, de a harangozót agyon-sujtotta. A jég pedig még zugott jóideig s mindent elvert volna, ha a háboru már előbb nem pusztított volna el minden elpusztíthatót.

Szegény harangozó a babona áldozata lett. Mert világos, hogy a jég elébe való harangozás, mely csodálatosképen itt-ott még mindig szokásban van, tiszta babona. Harangozással épen úgy nem lehet a jégesőt elterelni, mint a kűszöbbe vágott baltával. Hiszen a jégeső oly magasan születik, hogy oda harangszó már nem ér fel s ha a levegőnek beáll az az állapota, melynél eső helyett jég képződik, akkor a jégeső olyan biztosan be is fog következni, mint amily biztosan megfagy csikorgó télen az udvaron a vályuban hagyott víz — bárhogyan is harangoznánk neki. Jégesőt elterelni, vagy megakadályozni még a különben már divatjamult viharágyuval is olyan nevetséges erőlködés, mintha valaki a háborgó óceánt egy szalmaszállal akarná lecsendesíteni. A természet ilyen rettenetes megnyilvánulásaival szemben semmit sem tehetünk, legfeljebb imádkozhatunk.

Némelyek szerint a jégeső elleni harangozásnak épen ilyen imaszerű jellege lenne. Jó, nézzük ilyen szempontból is. Két eset lehet. Az egyik az, hogy a harangszót úgy fogom fel, mint az Isten házának könyörgő szavát a veszély elhárításáért, vagyis magam helyett imádkozzom a harangot. Hogy az ilyen könyelmesen elintézett ima milyen meghallgatásra találhat,

azt kiki meggondolhatja. A másik az, hogy a harangszó figyelmeztet a közelgő veszélyre s imára szólít. Hát ez meg egészen felesleges. A közelgő égi háboru eléggé jelzi magát s aki igazán imádkozni akar, azt nem kell erre külön még harangszóval is nógatni.

De különben is nagy lelkiismeretlenség valakit égi háboru közben arra kényszeríteni, hogy harangozon, különösen olyan toronyban, hol villámhárító nincs. Hiszen minden okos ember tudja, hogy a villám különösen a magas tárgyakra szokott csapni, ezért zivatar közben magas fák alá sem tanácsos állani, nemhogy még valakit épen a toronyba küldjünk. Ki meri vállalni ilyenkor a felelősséget az esetleges szerencsétlenségéért, melyre az említett galíciai kivül — melynek különös véletlen folytán épen tanuja is voltam — sok más elretentő példa is van.

Okos ember nem harangozással, hanem biztosítással védekezik a jégek ellen.

Dr. Balogh Ernő.

Hogy lehet a tormát kiirtani. A torma egyike a legszivósabb életképességű növényeknek, mely néha annyira elszaporodik a kertben, hogy minden más növényt elől maga mellett. Őszi kiszedése nem sokat segít, mert mély gyökere rendszeren beleszakad és tavaszra újra kihajt. Irtására legjobb az illető helyen évekig kapásnövényt termelni s azt évenként 4—5-ször kapálva a torma kisarjadzását megakadályozni. Ajánlják egyesek azt is, hogy a torma területet vessük be lucernával, melynek élelmes és nagyon mélyenjáró gyökerei szintén kiölik a tormát. *N. E.*

A műhely költészete és igazsága.

A műhelyek, a gépek világába vezetem olvasóimat. Abba a kőszéngáztlól, füsttől kormos, ruházatot, testet, piszkító világba, amelybe lépni, amelybe élni a magyar ifjúság még most is annyira vonakodik, mert az szerinte nem úri foglalkozás, ahol csak piszkos munkások dolgoznak.

Pedig ha tudnák azt, hogy a gépek piszkító csarnokában mily tiszta, világos főre van szükség; ha tudnák, ha átéreznék azt az önbizalmat, mely az olajos, szurtos kezű munkás keblét betölti, midőn a szilárd, kemény vasanyagot hatalmába kerítve, tetszése szerint nyujtja, formálja, faragja, esztergályozza, reszeli, csiszolja, míglen a célnak megfelelően géprészről nyer belőle! Ha csak egyszer is átéreznék azt az örömet, melyet egy bonyodalmas szerkezetű gép megindítása, gyorsabb

menetbe hozatala, állandó kezelése nyújt; ha megtudnák mit tesz felülkerekedni, úrrá lenni a mozgó, úgyszólván élő vas szörnyetegeken, ahol a gyöngye karu ember kézmozdulatára a több százezer kilógramnyi súlyú gép engedelmesen hajlja igába ezernyi hőerőket képviselő fejét: akkor bezzeg kedvvel törekednék a gépműhelybe az ifjúság és kerülné a szerény jövedelmű kis hivatalokat.

Van ám ebben a gyári világban, bármily nyersnek és gépiesnek látszik is, szellem és lélek. Van itt is vágy, van lelkesülés, tudomány, van szeretet, mert itt is vannak — emberek. Nyújt ez is a szorgalmasnak tiszteséges megélhetést, sőt a törekvőnek ennél többet is.

Nincs a gépészeti pályán a haladás lehetősége lekötve. Nincs és nem is lesz soha! Nem azt kérdik itt, mit tanultál, hol az iskolai bizonyítványod, hanem azt mondják: lássuk mit tudsz.

A gépműhelyben teremteni lehet. Mozgó, működő, sőt élni látszó gépeket.

Minden jól elkészített géprész egy-egy tökéletes verssor; minden csukló, vagy csapszeg ölelkező rim, az egybeszerelt gép hibátlan óda, mely forogva, futva himnuszt zeng az emberi munka dicsőségének. E dalt azonban csak az éri meg, ki a műhely levegőjét megszokta, aki a műhelyt megszerette. Az ilyen munkásnak szíve, e megnyugtató dalt hallva, megnyugtató örömmel telik meg s lelkét az önbizalom emeli a magasba.

Ez a műhely költészete.

Ott látjuk a műhely embereit, a mérnököt, a művezetőt, az előmunkást és a segédeket. Egyaránt kormosak ők; legyen bár vezető, vagy munkás. Ruházatuk a demokratikus kék öltöny s nem sajnálják, ha a fehér inggallér bepiszkolódik. Külsőleg miben sem különbözik itt a diplomás ember az egyszerű kézművestől. A munka szolgálatában áll mindannyi. A különbség csak abban rejlik, *ki mit, miként végez*. Szorgalom és képesség, nem pedig munkakör szerint értékelik itt az embert. Eszerint becsülik, ez alapon halad és nincs korlát előtte.

Ez a műhely igazsága.

Aki gondolkodni tud és nem rest, aki találékonyságával a munkát megkönnyíti és értékét növeli: annak itt szabad tér nyílik. Csak nyitott szemmel kell itt járni. Minden szeg, minden csavar készítésével a természettani, számtani és vegytani törvények egész serege jut érvényre.

Csak meg kell őket figyelni. Látva az okokat, fűrkészni kell azok okait s már ezzel tanul és tudása óráról-órára, napról-napra gyarapszik. Itélő tehetsége tisztul, látóköre bővül, tapasztalatokban gazdagodik.

Ez a műhely iskolája.

Előbb tanulva, később okulva, ebben a környezetben férfiasodják a magyar ifjúság. A szép, a nemes

a jó és hasznos iránt veleszületett fogékonyságuk a műhelyek levegőjében ne foszolják le róluk, sőt fokozódják és tisztuljon.

A tapasztalatszerzés és tanulásvágy már fiatal korukban vigye külföldre őket. Ragaszkodásuk fajukhoz, csendesen lobogó, de kiolthatatlan szeretetük honfitársaikhoz ösztökélje őket arra, hogy a gépek gyártásának módját, a tömeg-árucikkek előállításának titkát némettől, franciától, angoltól ellessék és így szerzett tudásukat és képességüket, haza érve, itthon értékesítsék. Oktathassanak, taníthassanak, hogy idővel ők is olyan képzettségű munkássereget gyűjthessenek maguk köré, aminőt a művelt, nagy nemzeteknél láttak.

Hiszem, hogy a serdülő magyar ifjúság bennünk a jövőben az embert és a haladást fogja tisztelni s belátja, hogy ma is szorgalommal ipari pályán jobban boldogulhat, mint bármelyiken.

Csiszár Antal

okl. gépész vizsg. elektrótechnikus.

Az új uzsoratorvényt elfogadta a minisztertanács. A törvény legfontosabb intézkedése az, hogy az elsőrendű szükségleti cikkeket (buza, liszt, kenyér, hus, zsír, tej, tojás) havonként maximálja egy erre hivatott állandó bizottság. Egyéb szükségleti cikkek árát időről-időre az iparkamarák állapítják meg. Kihágások ellen 24 órán belül itékeznek.

Jogellenes volt a betegsegélyzőjárulékok felemelése. A munkaügyi miniszterium 1922. augusztus 1-ével a betegsegélyzői járulékok száz százalékkal való felemelését rendelte el. A munkaadók és munkások annak idején tiltakoztak e jogtalanság ellen, de mivel nem használt, az ügyet a bukaresti semmitőszék döntésére bízta. A semmitőszék pedig a munkaügyi miniszter rendeletét teljes hatályában megsemmisíti, mert az a fennálló törvénybe ütközik. Egyben megállapítja, hogy a miniszter a betegsegélyzőjárulékok önkényes felemelésével túllépte hatáskörét. E döntés következtében a betegsegélyző pénztárak csak a régi járulékokat szedhetik s az önkényes emelésből folyóan túlfizetett járulékokat be kell számítaniok a folyó járulékokba.

Az árjegyzékek nyelve. Az uzsora bíróság az utóbbi időben sok iparost és kereskedőt büntetett 500—100 leura, mert üzleti helyiségekben kifüggesztett árjegyzékek csak magyarul, vagy csak németül voltak kitöltve. A büntetést azért kapták, mert az idevágó miniszteri rendelet csakis a nem állandó jellegű hirdetésekre nézve engedte volt meg azt, hogy az ilyenek a hirdető anyanyelvén állíttassanak ki. Az Iparkamara valamint a kereskedőtanács ezúton is figyelmezteti a kereskedőket, hogy árjegyzékeiket elsősorban román nyelven töltsék ki, mert az uzsorabíróságok a csak magyar vagy csak német nyelvű árjegyzékeiket nem veszik figyelembe és büntetést szabnak ki, mintha az árjegyzéket egyáltalában nem függesztették volna ki.

Olvassa a

„Magyar Nép“-et.

MULATTATÓ

A gyermek vágya.

Anyám, anyám, be régen láttalak!
Pedig a lelkem érted ég epedve;
Oh, nálad nélkül nincsen élni kedve,
Szivem férted, érzem, megszakad.

Anyám, előttem mindég: drága képed;
Ruhád foszlányát hányszor csókolom!
Piros fejkendőd, patyolat ruhádat
Remény zöldjével sokszor átfonom.

Anyám, hallottam, testvéreim közül
A legkisebb már visszatért tehozád, —
És megcsókolva hévvel kedves orcád,
Ismét szivednek tüzhelyéhez ült.

Anyám, be jó az, szived tüzhelyénél
Szerelmed égő lángját érzeni.
Oh, százszor-boldog testvér: áhitattal
Az én szivemet is add át neki!

Bár... szivem úgyis ott van nála már,
S mondd meg, testvér, hogy én is ott leszek majd,
Mikor a télre új tavasz rügyet hajt,
S addig is minden álmom nála jár...

Az Akasztófa-dombon.

Huszonöt-harminc évvel ezelőtt egyik mezősi faluban folyt a tagosítás. Mikó Imre kolozsvári törvényszéki bíró végezte a bírói munkát s minden jól ment volna, de egy V. Cz. nevű falusi birtokos örökös házsártos akadékoskodása, kötekedése mindennap megzavarta a jó munkamenetet. A bíró mindenki csodájára a legnagyobb türelemmel kezelte a házsártos embert s látszólag nem unta meghallgatni a minden falustelétől utált alkalmatlankodó kötekedéseit. Mikor azonban az egész bírói eljárás bevégeződött ő is megörökítette az ítéletben a maga emberét. A tagosítás átadó végzése ugyanis ezzel a fejezettel zárult:

Végül V. Cz. jön az Akasztófadomb telejére.
Megokolás: Ez a hely éppen neki való. A község is ide kívánja őt s ebben megnyugszik.

Rovintó.

Olvassa a „Pásztortűz“-et.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Felkérjük azon osztálytársainkat, akikkel a gyulafehérvári róm. kath. főgimnáziumban 1903. évben érettségit tettünk, hogy Gyulafehérvárt folyó 3. évi június 9-én reggel 9 órakor a 20 éves találkozóon a főgimnáziumban megjelenni sziveskedjenek. A megjelenésről értesítést kér Dr. Kolosy Márton ügyvéd (Deva—Déva, Hunyadmegye.) Az előkészítő bizottság nevében: Dr. Kolosy Márton és Dr. Naláczy István.

I. J. né Brassó. Anyai szívének fájalmát megértjük, versét sajnálattal nem közölhetjük, még nem üti meg a mértéket. — D. S. Érkörtvélyes. Hálás köszönet az 5 új előfizetőért. A küldött 224 Leut megfelelőleg elszámoltuk. Kérjük továbbra is jóindulatát. — P. A. Mezőcsávás. Lapunkat rendesen küldjük úgy az Ön, mint B. S. címére. — S. J. Homoródjánosfalva. A közölt szerk. üzenet tévedésen alapult. Naptárt Gálffy Dénes ur címére elküldöttük. — P. Gy. Buzásboocsárd. A 154 Leut köszönettel elszámoltuk. — J. A. Érmihályfalva. A kért 1922. évi jun. 3-iki számmal nem szolgálhatunk. — Sz. I. Érszöllős. Előfizetés folyó évre rendben. Lapunk két példányát Szabó Mihály ur helyett Szabó Elek ur címére küldjük. — K. L. Bihardiószeg. A küldött 163 Leut köszönettel elszámoltuk. Tasi Gábor és Farkas József urak részére lapunkat rendesen küldjük. — K. I. Magyarszentbenedek. A küldött 44 Leut megfelelőleg elkönyveltük. Előre is köszönjük az új előfizetőket. — T. János gépész. Tasnádszántó. Előfizetés a küldött 11 Leu beszámításával 1922. dec. 31. lejárt. — Özv. S. J. Bihardiószeg. Lapunk 1922. jul. 1-től jár címére. Előfizetésül eddig 33 Leut vételeztünk be, előfizetés folyó évi apr. 1-én lejárt. — K. J. ny. tanító Gálfalva. A 22 Leut az Ön javára számoltuk jan. 1-től kezdve. — P. E. Tasnád. A 142 Leut köszönettel elkönyveltük. — I. D. Csikdelne. Előfizetés a küldött 44 Leu beszámításával folyó évi márc. 1. lejárt. Naptár ment. — K. F. Gyalár. Köszönjük a két új előfizetőt. — B. G. M. Kisbacon. A 90 Leut megfelelőleg elszámoltuk. — F. I. Szinérváralja. A 886 Leut köszönettel elkönyveltük. — B. L. Pir. A küldött 330 Leut hálással elszámoltuk.

Gazdasági gépek és eszközök.

Vetőmagok

Műszaki Cikkek kaphatók!

Hann és Társa Gép és Műszaki Kereskedelmi r. t.-nál
Cluj-Kolozsvár Str. Reg Mária
(volt Deák Ferencz-utca) 11.

Telefon 2—36. Sürgöny cím: Hanncomp.

